

N:o 56.

Ank. till Riksd. kansli den 10 maj 1889, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 10 kap. 14 § strafflagen.

Kongl. Maj:t har den 1 innevarande maj till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition (n:o 44):

»Under åberopande af bifogade i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt 87 § regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande

Lag angående ändrad lydelse af 10 kap. 14 § strafflagen.

Häriigenom förordnas, att 10 kap. 14 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

14 §.

Hvar som, muntligen inför menighet eller folksamling, eller i skrift, den han utspridt eller utsprida låtit, uppmanar till våld å person eller egendom eller till annat brott, hvarå straff efter denna lag följa kan, varde, der ej uppmaningen särskildt med straff belagd är, dömd till böter eller fängelse. Är han i följd af uppmaningen förfallen till straff för delaktighet i brott, som derå följt, vare lag, som i 4 kap. 1 § skils.

Der någon i andra fall än här sagda äro, muntligen inför menighet eller folksamling, eller i skrift, den han utspridt eller utsprida låtit, söker förleda till ohörsamhet emot lag eller laga myndighet, eller eljest uppviglar till åtgärd, som innebär hot emot samhällsordningen eller fara för dess bestånd; straffes ock efter ty i 1 mom. sägs.

Hvad i denna § är stadgadt gälle äfven om den, som annans skrift, hvars innehåll är efter samma § straffbart, utspridt eller utsprida låtit för att dermed främja den med skriften åsyftade verkan.»

Denna proposition har af båda kamrarne hänvisats till lagutskottet; och får utskottet, som i likhet med högsta domstolen icke funnit något att anmärka mot det framlagda lagförslaget, på de i bilagorna till propositionen anförda skäl hemställa,

att förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 10 maj 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af herr *Lilienberg*: »Såsom bekant är, har sedan någon tid pågått revision af hela strafflagen. Denna revision är nu afslutad och lärer redan undergått granskning i högsta domstolen, hvarföre all anledning är att antaga, att revisionsförslaget kommer att framläggas för någon af de närmaste riksdagarne. Vid mångfaldiga tillfällen har lagutskottet tillbakavisat enskilda motionärens förslag till ändring af särskilda delar af strafflagen med hänvisning till den pågående revisionen och med erinran, att det i allmänhet måste anses olämpligt att ur en lag, som i sin helhet är under om-

arbetning, lösrycka särskilda delar. Jag anser att med framläggande af nu ifrågavarande förslag bort och kunnat utan olägenhet anstå, till dess det reviderade strafflagförslaget i sin helhet framlägges för Riksdagen.

Bestämmelserna i det framlagda förslaget afse jemväl framställningar i skrift. Så vidt härmed åsyftas tryckt skrift, förutsätter tillämpningen af lagen ändring af tryckfrihetsförordningen. Vid pröfning af förslaget måste man likväl afgöra, huru vida man anser de åsyftade inskränkningarna i tryckfriheten vara af behovet påkallade, och det torde vara uppenbart, att, derest förslaget antages, ett motsvarande förslag till ändring af tryckfrihetsförordningen ej kan afslås. Enligt min åsigt hade därför den rätta ordningen för ifrågavarande lagstiftningsåtgärd varit, att förslag till ändring af tryckfrihetsförordningen blifvit framlagdt samtidigt med förslaget till ändring af strafflagen, såsom ock skedde vid 1887 års senare riksdag, då förslag framlades till nu ifrågavarande § af 10 kap. strafflagen.

Hvad beträffar 1:sta momentet af lagförslaget, så belägges enligt det samma med straff hvarje uppmaning inför folksamling eller i skrift till brott, hvarå straff är bestämdt i strafflagen, således uppmaning till äfven den obetydligaste förseelse, sådan som icke kan åtalas af annan än målsegande. Jag kan icke föreställa mig, att, då straff redan finnes stadgadt för uppmaning till våld å person eller egendom och då vederbörande myndighet eger upplösa en sammankomst, så snart dervid något företages, som är stridande emot lag eller eljest störer allmän ordning, en så långt gående bestämmelse, som den nu föreslagna, kan vara af behovet påkallad. Dessutom skulle, om densamma blefve lag, den oegentlighet kunna inträffa, att en person blefve dömd för uppmaning till brott, då de, som, möjligen i följd af uppmaningen, begått sjelfva brottet, undginge straff, emedan allmän åklagare vore obehörig att tala å brottet och målseganden ej vårdade sig derom. Då nya lagberedningen afgaf förslag till nuvarande lydelse af 14 § af 10 kap. strafflagen, yttrade också beredningen, att det väckt betänkligheter att med straff belägga hvarje uppmaning till brottslig handling.

Stadgandet i senare delen af 2:dra momentet, hvarigenom den förklaras brottslig, som uppviglar till åtgärd, som innebär hot emot samhällsordningen eller fara för dess bestånd, är enligt min åsigt till lydelsen sväfvande och obestämdt och jag har icke kunnat finna, att det vunnit nödig tydlighet genom den förklaring, som lemnats i chefens för justitiedepartementet anförande i frågan till statsrådsprotokollet. Jag anser det vara betänkligt att stifta en lag, hvars rätta tillämpning i så hög grad som den ifrågavarande skulle vara beroende af vederbörande domares urskiljning och grannlaggenhet och som i allt fall med nödvändighet skulle under fullföljden instanserna igenom föranleda mot hvarandra stridande domslut.

Men tillämpningen af lagen komme icke att uteslutande blifva domstolarnes sak. Enligt 15 § af 10 kap. strafflagen eger offentlig myndighet upplösa en sammankomst, så snart dervid företages något, som strider emot lag. Denna myndighet skall således ej blott bedöma, huru vida uppmaning skett till bestämdt brott, utan äfven afgöra den grannliga frågan, om öfverträdelse egt rum af nyssnämnda 2:dra moment af lagen, för att bestämma huru vida sammankomsten bör upplösas. Församlingsrätten är icke hos oss såsom i många andra stater garanterad i grundlagen och har i följd deraf vid särskilda tillfällen blifvit i administrativ väg inskränkt. Huru vida dessa inskränkningar varit befogade, bör nu icke blifva föremål för bedömande, men genom de nu föreslagna lagbudena skulle en ytterligare och enligt min åsigt allt för långt gående inskränkning af församlingsrätten uppkomma, då nemligen en sammankomst skulle kunna upplösas, så snart någon dervid uppmanat till någon den obetydligaste öfverträdelse af strafflagen, eller yttranden blifvit fälda, som af närvarande offentlig myndighet, måhända utan fullgiltigt skäl, ansetts hänförliga under de sväfvande ordalagen i 2:dra momentet af den föreslagna lagen.

På dessa skäl har jag ansett, att laguskottet bort afstyrka bifall till ifrågavarande proposition;»

af herr *H. Andersson* i Nöbbelöf: »Då den föreslagna lagen i så betänkelig grad inskränker församlingsfriheten, att det kommer att bero på en polismyndighets subjektiva uppfattning, om något vid en folksamling fäldt yttrande anses vara en uppmaning till något med straff belagdt brott, eller också kan innebära hot emot eller fara för samhällsordningens bestånd; i hvilket fall en sådan myndighet, med stöd af 10 kap. 15 § strafflagen, eger att genast upplösa en folksamling;

då enligt min uppfattning samhällsordningen grundar sig så väl på grundlagarne som andra med lag omgärdade institutioner, och följaktligen lagen kan leda derhän, att myndigheterna under politiska stridigheter kunna åtala och döma en person till straff, därför att han muntligt eller i skrift uppmanat till någon genomgripande reform i vår lagstiftning;

då, enligt de nya bestämmelser, som denna lag afser, åtal och straff kunna följa på muntlig uppmaning till brott eller sådan, som sker i skrifven skrift, men deremot den, som genom tryckalster, hvilka i tusental kringspidas, uppmanar till samma förseelse, ej kan fällas till något ansvar; och

då dertill kommer, att detta lagförslag aflemnats till Riksdagens afgörande vid en så långt framskriden tid, att någon antaglig förändring ej kunnat inom utskottet åstadkommas, har jag ansett, att

lagutskottet bort afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande proposition;» samt

af herr *Göran*son, med hvilken herrar *Smedberg*, *C. Persson* i Stallerhult och *Stockman* instämt: »Då jag ej kunnat tillstyrka lagens antagande oförändrad, emedan den, till följd af de sväfvande uttrycken »eller eljest uppviglar till åtgärd, som innebär hot emot samhällsordningen eller fara för dess bestånd», hvilka förekomma i 2:dra momentet, vid tillämpningen möjligen kan träffa andra än dem lagen afser, så har jag inom utskottet yrkat, att dessa ord måtte utgå, och att samma moment skulle erhålla följande lydelse:

Der någon i andra fall än här sagda äro, muntligen inför menighet eller folksamling, eller i skrift, den han utspridt eller utsprida låtit, söker förleda till ohörsamhet emot lag eller laga myndighet, straffes ock efter ty i 1 mom. sägs.»

Herr *P. Pehrson* i Törneryd har begärt få här antecknadt, att han, på grund af sjukdom, icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
